

Unge mænd mellem homosocialitet og homoseksualitet

Anders Haahr Rasmussen

&

Morten Emmerik Wøldike

Dagbladet Information

Foreningen Sex & Samfund

I artiklen drøftes unge mænds sociale omgangsformer og intimitet i en senmoderne dansk kontekst. Artiklen tager konkret afsæt i essayet *Mikkels pik. En beretning om venskab og kønsorganer*, hvor den ene forfatter har berettet om et slæng af sine mandevenner og deres begejstring for en af gutternes lem, som af og til bliver vist frem, berøres og tages i munden af de andre. I artiklen, som er formet som en mailkorrespondance mellem de to forfattere, drøftes spørgsmålet om, hvorvidt mandefællesskabets samvær – og intimitet og socialitet mellem mænd mere generelt – i dag er betinget af en streng heteronormativ og homofobisk ramme eller om denne baggrundsramme er under opløsning i disse år på grund af et mere afdramatiseret forhold til homoseksualitet. Den anden forfatter argumenterer for et mere sanselig-fænomenologisk blik på mandefællesskabet, der anlægger et bredere perspektiv på lyst og interesser mellem mænd, seksualitet og kønsforhold – og som måske også bedre kan indfange mulige nybrud og aktuelle forandringstendenser i unge mænds intimitet og omgangsformer. Som afslutning peges på behovet for forskellige perspektiver og mere forskning til at belyse og indfange kompleksiteten i unge mænds homosociale samvær og de intimitetsformer, der lader sig registrere i ungdomskulturen i disse år.

Nøgleord: Lyst, mandighed, homosocialitet, homofobi

Introduktion

Journalisten Anders Haahr Rasmussen har skrevet et essay om sit slæng af venner – 12 mænd omkring 30-års-alderen, som har kendt hinanden siden barndommen – og deres begejstring for en af gutternes lem, som de af og til forlyster sig med (Rasmussen 2012). Nogle gange bliver det vist frem, andre gange berøres det, og flere gange bliver det taget i munden. Dyrkelsen af Mik-kels pik giver anledning til en undren, der løber essayet igennem: Hvordan kan det finde sted i en gruppe heteroseksuelle mænd uden at have konsekvenser for deres seksualitet og selvopfattelse? For at finde svar konsulterer Anders Oscar Wilde, 1800-tallets mandefællesskaber, skønhedsidealene i den græske antik, Judith Butlers kønsfilosofi, antropologiske feltarbejder fra Latinamerika samt egne personlige oplevelser. Essayet konkluderer bl.a., at intimiteten og samværet mellem gutterne omkring Mikkels pik bliver gjort muligt af en flittig brug af homofobiske skældsord og nedsættende snak om kvinder. Desuden er det vigtigt, at ingen af gutterne fremstår passive, nedgjorte eller på andre måder feminiserede. Samtidig skal forlystelserne gerne begrundes og forklares med henvisning til indbyrdes konkurrence, hyldest af fallos eller videnskabelig nysgerrighed. Det er nødvendigt at udvise den strengeste selvkontrol, mode-rere sin begejstring og afgrænse den til bestemte tider og steder.

Sociologen Morten Emmerik Wøldike har læst essayet og stiller sig kritisk over for den teoretiske grunddrømme, der strømmer gennem beretningen og cementerer sig i den tolkning, Anders selv kommer frem til. Denne teoretiske grunddrømme har rod i en identitetspolitisk tænkning og fremskriver et ud-præget negativt syn på mandighed, der udelukkende anskuer mænds samvær og intime relationer i lyset af forholdet til kvinder og homofobi (Wøldike 2014). Som alternativ foreslår Morten en sanselig-fænomenologisk læsning, der ikke bare vil kategorisere gutternes hang til hinandens kønsorganer og kroppe som enten homoseksuelt eller ej, som enten seksuelt eller ej. Denne læsning tilbyder et bredere perspektiv og inddrager flere dimensioner, herunder det æstetiske, til at belyse intimiteten og socialiteten mellem gutterne – og mellem mænd mere generelt i en nordvesteuropæisk kontekst i dag.

I denne artikel, som tager form af en mailkorrespondance mellem Anders og Morten, diskuterer de vilkår for og forandringer i unge mænds samværs-former, intimitet og homofobi i disse år.¹ Morten lægger for:

Kære Anders

Jeg har læst dit essay om dig og dine mandlige venners dyrkelse af jeres vens ("Mikkels") pik og hinandens kroppe (Rasmussen 2012). Det er tankevækkende læsning. Du får berørt nogle af de kollektivt nedgroede forestillinger om, hvad ikke-homoseksuelle mænd kan gøre med hinanden i dag. Det er modigt, fordi du tager bladet fra munden om nogle ofte usynlige og tabuiserede *lyst*dimensioner ved mænds intimitet og samvær med hinanden. Dit essay er også relevant og inspirerer til seksualitetssociologisk nytænkning, fordi det – hvis vi anskuer det som en autoetnografisk² tekst med afsæt i casen om jeres mandefællesskabs omgang med Mikkels pik og hinandens kroppe – kaster nyt lys over sociale omgangsformer og intimitet mellem mænd i dag.

Dit essay er sine steder også ganske pirrende. Både for den interesse og nydelse, der kan være mellem mænd, men ikke mindst også for den forsker, der ønsker at sensitivere sig over for de mere sanselige dimensioner ved mænds intimitet og samvær med hinanden. Det (forsker)blik, du selv opererer med, er et andet slags blik. Det er først og fremmest et *distanceret* blik på mandefællesskabet. Dernæst er det et *magtblik*, du anskuer gutternes aktiviteter med hinanden i.

Dit valg af disse blikke – et særligt distanceret blik som metode og et særligt teoretisk blik, der har fokus på hierarki og magtforhold – fik mig til at skrive artiklen "Om senmoderne mandsinteresser ude af den homoseksuelle skygge" (Wøldike 2014). I denne artikel ser jeg kritisk på de teoretiske begreber og perspektiver på *lyst og nydelse*, som træder frem af dit eget forsøg på en tolkning af mandefællesskabets omgang med hinandens kroppe og kønsorganer. Jeg peger på, at et fænomenologisk blik kan supplere de perspektiver, der vægter hierarki og identitet, med en bredere og mere sanselig forståelse af, hvad samvær, intimitet og lyst mellem mænd kan være. I artiklen forsøger jeg endvidere at udvikle en sanselig-fænomenologisk læsning af jeres lyster og interesser for Mikkels pik og hinandens kroppe. Det sker naturligvis pr. stedfortræder, fordi jeg jo hverken er dig eller en af gutterne. Et fænomenologisk blik tager sit udgangspunkt i dine egne og gutternes subjektive oplevelser af det fænomen, du undersøger; man forsøger som fænomenolog at belyse jeres fællesskab ud fra jeres egne oplevelser og erfaringer af det, bl.a. gennem en metodisk procedure, hvor man også bevidst reflekterer over og distancerer sig fra de forforståelser og fordomme, man har med sig, eller som møder en (Thaagaard 2003; Schiermer 2013). Med *sanselig* mener jeg, at man gør sig sensitiv over for og inddrager de umiddelbare sociale og æstetiske former og kvaliteter

i jeres socialitet, der også indbefatter både visuelle, taktile, emotionelle, stemningsmæssige, erotiske og – men ikke udelukkende – seksuelle dimensioner (Wøldike 2014:209f). En af de interessante 'erfaringer' jeg bl.a. gjorde mig i min læsning af din beretning var netop, at der tegner sig flere mulige lyster og aktiviteter og forskellige konstellationer, der ikke udelukkende centrerer sig om Mikkels pik. Dette taler for at anskue mandefællesskabets fornøjelser i en bredere ramme – hvor begejstringen og dyrkelsen af Mikkels pik er én side af sagen, men hvor der også er en lyst og interesse for hinanden, jeres kroppe og jeres kønsorganer i gruppen (Wøldike 2014:201f).

Men nu tilbage til min kritik: Da jeg havde læst dit essay, sad jeg tilbage med en klar fornemmelse af, at der i dag er givet nogle ret snævre rammer for, hvad mænd kan gøre med hinanden, hinandens kroppe og kønsorganer, hvis dette samvær skal holde dem på sikker heteroseksuel kurs – og ikke forskyde sig til homoseksuel, homoseksualitet, feminisering og passivering. Denne fortælling finder, som jeg ser det, støtte i et velkendt og aktuelt særdeles udbredt teoretisk paradigme inden for den kultur- og humanvidenskabelige køns- og seksualitetsforskning. I dette teoretiske paradigme søger man at analysere og formulere kritik af den sociale verden gennem begreber og perspektiver om 'hegemonisk maskulinitet', 'maskulin dominans', 'sexisme', 'misogyni', 'homofobi' og 'heteronormativitet' – og rent videnskabsteoretisk samler paradigmet således både socialkonstruktionistiske, psykoanalytiske- og queerteoriinspirerede perspektiver på køn, seksualitet og samfund.³

Et gennemgående træk ved denne teoretiske grundramme er især tre forhold: 1. mænds og mandighedens hierarkiserede forskel til kvinder og kvindelighed, 2. påbudt heteroseksualitet og 3. forbudt homoseksualitet. Lyster, interesser og intimitet mellem mænd er dybest set altid reguleret af disse tre forhold. Din teoretiske inspiration stammer mest eksplicit fra Butler (1990, 1993), men også Pierre Bourdieu (1998), R.W. Connell (1995) og Michael S. Kimmel (1994) udgør det teoretiske bagtæppe. Mandefællesskabets aktiviteter – og mandighed mere generelt – bliver, når man udelukkende abonnerer på disse teorier, undersøgt og forklaret med et hierarkisk-dikotomisk blik. Negative perspektiver om 'aggression', 'homofobi', 'fortrængning', 'tab' og 'sorg' over forbudt kærlighed, intimitet og socialitet mellem mænd dominerer fortællingen om mænd og mandighed hos både Freud, Butler, Connell og Kimmel.

Din fortælling bliver derfor let en selvbekræftende fortolkningsramme, der, hvis vi kigger kritisk på den, overser de mulige brud, der også kan være.

Måske kan man med et andet teoretisk blik fremlægge sagerne på en anden måde. Der er nemlig noget, der ikke stemmer, når vi projicerer disse velkendte teorier ud over feltet: Selv om gutternes eksplicitte interesse og nydelse af Mik-kels pik og hinandens kroppe aldrig fører til, at der stilles spørgsmålstejn ved gutternes heteroseksuelle begær, kastes den homoseksuelle skygge hele tiden ind over mandefællesskabet med et altid lurende krav om at deklarere gutterne som 'homoseksuelle'. Også selv om skyggen er svær at få øje på. "Er det sex?", "Er det homoseksuelt?" og "Er vi bøsser?" spørger du igen og igen i din undren over nydelserne med Mikkels pik og hinandens kroppe. Men er det de rigtige og mest interessante spørgsmål at stille til mandefællesskabet og lyst mellem mænd mere generelt i dag?

Du anskuer jeres fornøjelser *inden* for en hierarkisk-dikotomisk logik: 'heteroseksuel' begær og identitet versus 'homoseksuel' begær og identitet. Men giver det mening at tænke i disse hierarkiske modsætninger 'homo' og 'hetero', set i lyset af de mere flydende – queerede om man vil – identiteter, seksualiteter, kønsforhold og æstetiserede og seksualiserede livsformer, der rapporteres om i en dansk og nordisk kontekst i dag (Graugaard 2010; Bech 1997, 2005a, Pedersen & Kristiansen 2003; Heinskou 2010)? For mig at se kaster det skygger af identitetspolitik af sig, og du kommer til at (homo)seksualisere fænomener, som måske ikke kan eller skal forstås som 'homoseksuelle' og ej heller seksuelle. Spørgsmålet er, om alt intimt samvær mellem mænd skal deklareres som homoseksuelt eller seksuelt. Kan heteroseksuelle mænd ikke slikke pik uden at være homoseksuelle? Mit andet kritikpunkt går på, hvorfor du ikke bruger mere tid på at beskrive din egen oplevelse af samværet med gutterne og forlystelserne med Mikkels pik.

Kære Morten

Kan heteroseksuelle mænd ikke slikke pik uden at være homoseksuelle, spørger du. Jo, det kan de. Og jeg vil mene, at min beretning også i den grad svarer bekræftende på spørgsmålet. Her slikker stanghamrende heteromænd i hvert fald pik på hinanden, tilsyneladende uden at det rykker ved deres selvbillede. Men i store dele af samfundet, inklusiv den jeg for det meste færdes i, kan mænd ikke uden videre slikke pik uden *at blive mistænkt* for at være homoseksuelle.

Du har ret i, at det er mig, der bringer den mistanke ind i analysen af fællesskabets lystfulde samvær. Man kan sige, som du gør, at jeg med spørgsmål som 'Er det sex?', 'Er det homoseksuelt?', 'Er vi bøsser?' kaster den homosek-

suelle skygge over os. Man kan også se sådan på det, at jeg står ved min egen 'rygradshomoseksualisering' af de forlystelser, der finder sted med Mikkels pik.

Jeg kan se og læse mig til, hvordan mange teenagedrenge i dag går arm i arm, ligger i ske, kysser hinanden på munden og i det hele taget lader til at skøjte afslappet rundt mellem alskens intime omgangsformer uden samme konstante bekymring om at få et bøssestempel i panden som prægede min opvækst. Den britiske sociolog Mark McCormack (2012) har beskrevet det, og jeg gjorde lignende observationer, da jeg i 2013 besøgte mit gamle gymnasium og skrev artiklen "Jeg er ikke tiltrukket af ham – jeg elsker ham" til *Dagbladet Information* (Rasmussen 2013). Ikke desto mindre var min middelklasseprovinsielle opvækst nu engang sådan, at verden var opdelt i tre slags mennesker: mænd, kvinder og homo'er. Så da jeg pludselig befandt mig sammen med mine mandevenner og deres ubekymrede forlystelser med Mikkels pik, blev jeg mildt sagt forundret. For hvordan kunne det finde sted?

Det var i høj grad det, jeg forsøgte at forstå: Ikke om vi måske inderst inde var bøsser, når nu vi forlystede os sådan med Mikkels pik. Men hvordan det kunne gå til, at vi end ikke *blev mistænkt* af os selv eller hinanden for at være det, når nu alle de regler, vi – eller i hvert fald jeg – havde lært om drenge og mænds homosociale samvær blev overskredet.

Du lagde sikkert mærke til, at jeg skrev "deres ubekymrede forlystelser" for et par linjer siden. Når jeg ikke skrev "vores", er det fordi min egen rolle i den del af samværet, der handlede om Mikkels pik, i høj grad var tilskuerens. Overrasket, forundret, paf. For, igen, hvordan kunne det her finde sted så uproblematisk? Det gik imod alt, hvad jeg havde lært. At Mikkels pik kunne blive slikket, uden at det hos de andre i gruppen medførte mistanke om homoseksualitet. På den måde er teksten en bearbejdelse af min egen undren, og med udgangspunkt i den teoretiske ramme, jeg selv er rundet af – Butler (1990; 1993), Bourdieu (1998), Foucault (1976) – når jeg frem til, at forlystelserne med Mikkels pik blandt andet hænger sammen med de hyperheteronormative, lettere misogyne og homofobiske rammer, som vores fællesskab udspiller sig inden for. Det resulterer givetvis i, hvad du kalder "et hierarkisk-dikotomisk blik" med fokus på negative perspektiver om aggression og fortrængning. Enhver teoretisk ramme har sin begrænsning – jeg vil frygtelig gerne høre mere om, hvilke knap så hierarkiske og dikotomiske tanker om mandefællesskaber og lyst, du får ud af en anderledes fænomenologisk analyse af Mikkels pik.

Kære Anders

Jeg genkender dit billede af verden som opdelt i mænd, kvinder og homo'er fra min egen middelklasseprovinnsbaggrund i 1980'erne og 1990'erne. Endda fra den position, hvor man skulle finde fodfæste i reservatet uden for 'det heteroseksuelle kosmos'. Men det er noget tid siden, der er sket ændringer siden, og det er jo også sådan, at vi kan forsøge at ændre de hierarkier, der præger menneskeligt samliv til forskellige tider.

Hvad lyst er, og hvad lyst og nydelse kan betyde i jeres mandefællesskab, står helt centralt. Du begræder på den ene side, at lyster mellem mænd ikke findes i mere fri form. På den anden side går du ikke nærmere ind i at beskrive de lyster og aktiviteter, der udfolder sig blandt gutterne. Du skriver, at "de sociale omstændigheder har en finger med i spillet" i skabelsen af menneskers kropslige og seksuelle lyster. Det er jeg enig i. Men at lyst og nydelse i dag også kan antage andre og mindre manifesterede former end som 'begær' (og 'identitet') fortaber sig i det uvisse. Det forsvinder i fortællingen om det heteroseksuelle begærs forhåndsfastlagte konstituering og den uomgængelige homoseksuelle skygge, som du kaster over gutterne. Jeg efterlyser, at du har mere fokus på *din egen* og *gutternes* konkrete lyst og nydelse ved Mikkel's pik og hinandens kroppe. Du opholder dig udelukkende ved vilkårene og begrænsningerne omkring den. Ikke for at vise, om gutterne er 'hetero' eller 'homo', men for at se nogle nye brud og kvalificere nogle andre historier om, hvad mandslust kan være i dag.

I min åbne, sanselig-fænomenologiske læsning af dit essay er udgangspunktet, at der *er* lyst og nydelse knyttet til gutternes omgang med Mikkel's pik og hinandens kroppe. Ikke i psykoanalytisk forstand som fortrængning af et latent begær eller kærlighed eller som afledning af en 'sorg' over et forbud mod homoseksualitet (jf. Butler 1990, 1993). Og som heller ikke lader sig begribe med spørgsmål om identitet og begær, 'hetero' eller 'homo', 'normal' eller 'queer'. Jeg peger derimod på – med inspiration fra sociologen Henning Bech's begreb om *mandsinteresse* som et transhistorisk konstituerende træk ved skabelsen af mandighed – at det at være blevet eller gerne vil være mand indebærer en *interesseret relation* til andre mænd – en nysgerrighed ved, et ønske om og en lyst til "*at spejle sig i, sammenligne sig med, lære af og være sammen med*" andre mænd (Bech 1999:74). Den iboende interesse for andre mænd, der ligger i ønsket om mandighed, går i Bech's optik, fænomenologisk set, forud for skillelinjen mellem det seksuelle og ikke-seksuelle. Det betyder, at mænds interesser for hinanden ikke kan adskilles fra det erotiske og seksuelle,

og der eksisterer mere flydende overgange og forbindelser mellem det sociale, kropslige, erotiske og seksuelle, og mellem ønske og lyst på den ene side og erfaring og identitet på den anden side (Bech 1996). Som det også viser sig i jeres omgang med Mikkel's pik og hinanden løber jeres lyster og nydelser (med hinanden) ikke kun langs akse seksuelt/ikke-seksuelt, men svinger mellem det sociale/socialitetens domæne, det taktile/kropslige domæne og erotisk-seksuelle domæne, med mere flydende overgange og forbindelser, som går fra socialiteten (varmen og nærværet ved hinanden, delen følelser) til det æstetiske (den smukke pik) og det erotiske til det eksplicit fysisk-seksuelle (at have hinandens pikke i munden eller "sutte løs på den [pikken]", som du skriver i essayet).

Den amerikanske queerfeminist Eve Kosofsky Sedgwick har også peget på et mere dynamisk forhold mellem det sociale og det seksuelle i mænds samvær, mellem det hun kalder *homosocialitet* og homoseksualitet. Hun peger på, at grænsedragningen mellem homosocialitet og homoseksualitet altid er usikker, fordi socialitet og tætte bånd mellem mænd på den ene side udgør et vigtigt element i mænds overordningsforhold til kvinder. På den anden side udfordrer for meget seksualisering mellem mænd netop den kønsforskel mellem mænd og kvinder, som patriarkatet hviler på. Homoseksualiteten truer denne orden og må derfor udgrænses (Sedgwick 1985; Rosenberg 2007). Vi genkender en hierarkisk-dikotomisk tænkning; socialiteten mellem mænd reduceres til en kold effekt eller en mekanisme, der opretholder den patriarkalske og homofobiske samfundsorden; homosocialitet må vi forstå i lyset af det homoseksuelle begær og i forholdet til kvinder og kvindelighed. Hvad dens indhold, former, muligheder og kvaliteter – æstetisk som socialt, erotisk som seksuelt – i øvrigt er, bliver vi ikke klogere på.

Du har sikkert bemærket, at jeg skelner mellem *lyst* og *nydelse* og *begær* (og *identitet*). Det er en vigtig skelnen, som Foucault (1976, 1985) også brugte; den gør det muligt at indfange *lysten* og *nydelsens* mere diffuse, flydende dimensioner som mere ubestemmelige handlinger, praksisser og erotiseringer, der adskiller sig fra en mere manifest og strukturel tænkning af lyst og nydelse som koblet til 'begær' og 'identitet' og en særlig mening og betydning, som vi kender den fra psykoanalysen, Butler, Sedgwick og queerteori trods hensigten om det modsatte (Wøldike 2007). De overfladebetonede leverum som byen, diskoteket, billedmedier og nettet, der spreder sig og bliver et almenmenneskeligt grundvilkår for menneskers møde og interaktion med andre i den senmoderne epoke, betyder, at lyst og nydelse også måske i højere grad bare opstår i situationen, i øje-

blikket, i stemningen, qua den gennemgribende erotisering, seksualisering og æstetisering, der er mulig, når mennesker er i samme rum – også blandt samkønnede – og uden at disse lyster skal dynges til med mening og årsagsforklaringer eller reduceres til resultater af dybdeforankrede begærstrukturer.

Den franske kulturteoretiker Roland Barthes har introduceret begrebet om 'jouissance', der betegner den umiddelbare sanselige *fryd* ved for eksempel kroppe, former, tegn og symboler (Barthes 1977a, 1977b). Her får vi sensitiveret vores blik for den umiddelbare, 'lige nu-og her'-glæde, varme og nydelse ved for eksempel at se og spejle sig i de andres kroppe, udseende, former, påklædning; nydelsen ved det man kan sammen med andres kroppe og ved at se sin egen krop i interaktion med andres kroppe. Alt dette uden at tillægge det anden mening end netop at være mand-mand sammen, en 'æstetisk socialitet', som den franske sociolog Michel Maffesoli (1996) påpeger; uden at lyst og nydelse par tout kobles til noget seksuelt, et bestemt begær eller en hel identitet, men hvor erotik og seksualitet samtidig altid er en mulighed – genitalseksualitet måske nok sjældnere.

Det er relevant at spørge, om den "hyperheteronormative ramme", som du refererer til, hvor gutterne bl.a. legitimerer deres omgang med hinanden gennem "homofobiske skældsord", kan udlægges på en anden vis i en dansk-nordisk kontekst ud fra de perspektiver, jeg har drøftet ovenfor. Måske kan vi forstå det som en måde at *håndtere* en i dag uundgåelig seksualisering på, men også i positiv forstand at *beskytte* og *dyrke* forskellige lyster og interesser, de har med og for hinanden (Bech 2005b, 2009). Det bliver derfor også relevant at spørge kritisk til vores brug af termen 'homofobi': Skal anvendelse af (skælds)ord som fx 'bøsse' og 'bøsserøv' altid og udelukkende udlægges som homofobi eller er der – måske i hvert fald nogen gange – snarere tale om en leg og dyrkelse af ord som led i et lystorienteret kønsspil?

Kære Morten

Jeg tror, det forholder sig sådan, at lyst og nydelse er sårbare størrelser at beskrive. Sådan er det i hvert fald for mig. Det føles tryggere at beskæftige sig med de kropslige udfoldelser som tegn og symboler. Tegn og symboler, der har historier og forbindelser til hinanden og forbindelser til andre tegn, kropstegn, som igen forbinder det til kulturelle symboler og institutioner. Det kan observeres, noteres, beskrives, kortlægges og analyseres rationelt fra skrivebordet. Det er trygt.

Jeg har ingen indvendinger mod din insisteren på at kaste et sanseligt blik på gutternes dyrkelse af hinandens kroppe generelt og Mikkels pik i særdeleshed. Faktisk vækker den en slags misundelse i mig. Jeg genkender ikke i mig selv den ubekymrede tilgang til homosocialt samvær, der ikke behøver, men altid har potentiale for at blive seksuelt. Jeg oplever den hos flere af mine venner. Jeg oplever netop en ubekymrighed i den måde, de omgås Mikkels pik. Lad os bare kalde deres for en overfladebetonet mandsinteresse uden det store behov for at tænke 'dybere' over identitetsmarkører og begærsretninger. Min analyse af samværet med fokus på mening og årsagsforklaringer er måske mit forsøg på, intellektuelt, at nærme mig et samvær, jeg kropsligt har vanskeligt ved at indgå i. Giver det mening? At det ikke kun er manglende mod, der holder mig tilbage fra at gengive subjektive oplevelser af sanselig fryd, men også reelt manglende oplevelser af jouissance. Hvilket selvfølgelig kun gør det endnu mere prisværdigt, at du lykkes med at skrive dette element frem af mit essay.

Til gengæld har jeg vanskeligheder med et par af de afsluttende pointer i dit seneste svar. For det første er jeg usikker på, hvad forskellen er på vores forståelse af den hyperheteronormative og homofobiske ramme. I *Mikkels pik* beskriver jeg bl.a., hvordan vi gutter ser porno sammen og sjældent taler særlig respektfuldt om kvinder. Jeg beskriver, hvordan heteroseksualitet tages for givet, og hvordan 'bøsse', 'homo' og 'fims' fungerer som skældsord. Ifølge min analyse skaber det en hyperheteronormativ og homofobisk ramme, der gør det muligt for os at forlyste os med Mikkels pik, uden at nogen bliver mistænkt for at være homoseksuelle.

Du foretrækker at udlægge det heteronormative og homofobiske som en måde for unge mænd at "beskytte og dyrke forskellige lyster og interesser de har med for og med hinanden." Hvad er forskellen? Er det et spørgsmål om rækkefølge? Er det sådan, at min udlægning præsenterer rammen som det, der får de kropslige udfoldelser til at finde sted – eller i hvert fald gør dem mulige. Hvorimod din udlægning tager udgangspunkt i kroppenes lyster, og at disse lystudfoldelser, når først de finder sted, har brug for et værn, og at dette værn så bliver heteronormativitet og homofobi? Jeg tvivler på, at det skulle være forskellen. Vi er vel enige om, at form og indhold, rammer og lyst, struktur og agens, ikke på den måde kan adskilles fra hinanden og opstilles med entydig kausalitet. Så jeg er nysgerrig efter, hvor du ser forskellen i vores perspektiv.

Min anden undren går på brugen af "bøsse" som skældsord. Lad os sige, at en skoledreng kalder en anden for "bøsse", fordi han kommer til at sige noget dumt. Eller siger om en cykel, at "den er fucking homo", fordi han

synes, den er grim. Lad os sige, at han gør det for at beskytte sin evne til at udfolde sine mandsinteresser – eller i dette tilfælde drengeinteresser. Lad os sige, at mange drenge gør det for at værne om et ømt og sanseligt fællesskab. Hvordan gør det brugen af ”bøsse” og ”bøsserøv” mindre problematisk? Har det ikke stadig den effekt at udgrænse og stigmatisere drenge, hvis begærentydigt er rettet mod andre drenge? Det at ”bøsserøv” muliggør noget kærligt i én sammenhæng, forhindrer det vel ikke i samtidig at muliggøre noget voldeligt i en anden?

Kære Anders

Undersøgelser af lyst og nydelse er sårbare beskæftigelser. Det fordrer et sensitivt forskersubjekt. Men hvis man som udøvende forsker vil bryde distancen og gøre sig bekendt med sit objekt, må man også komme ud af sin egen ’comfort zone’. Jeg er nok mere tilhænger af, at ’mod’ snarere end ’tryghed’ må tilstræbes, når man vil studere lyst og intimitet mellem mænd. Det er klart, at når man selv er ’en af gutterne’ i det felt, man studerer, kræver det særlige overvejelser og forholdsregler. Den franske sociolog Michel Maffesoli giver med sin idé om en ’erotisk videnskab’ et bud på, hvordan man kan undersøge sensitive og sanselige fænomener. Han foreslår, at man går åbent og kærligt til sit forskningsfænomen for at komme så tæt på fænomenet som muligt og undgå reduktionistiske forklaringer og kausaliteter (Maffesoli 2012; Tutenges 2009).

Mine hensigter er langt fra de skrāsikre argumenter. Jeg forsøger at stille nogle kritiske spørgsmål til de herskende paradigmer om køn, seksualitet og homofobi. Jeg tror nemlig på, at kritiske videnskabelige fortællinger spiller en vigtig rolle i at anvise nye muligheder og alternativer til de eksisterende ’sandheder’. Og der er måske både brug for og plads til flere perspektiver på sagerne?

Din grundantagelse er, at gutternes forlystelser med hinanden netop bliver mulig inden for en ’hyperheteronormativ’ og ’homofobisk ramme’. Jeg betvivler ikke, at der findes heteronormativitet og homofobi (og i dag måske især transfobi) i Danmark og nordvesteuropæiske kontekster (Graugaard m.fl. 2014). Men de fleste vil nok også være enige i, at der knytter sig mindre afvigerstigma til homoseksualitet i dag, som kan aflæses både socialt, kulturelt, politisk og juridisk (Bech 2002; Graugaard 2010; Pedersen & Kristiansen 2003). Du nævner også selv, at der i disse år sker forandringer i ungdomskulturen og unge mænds intime omgangsformer og forholdet til homoseksualitet og homofobi (McCormack 2012; Rasmussen 2013; Overå 2012).⁴

Jeg er ikke overbevist om, at 'heteronormativitet' og 'homofobi' i dag eller altid er den bagvedliggende ramme, som vi kan eller skal forstå mænds udfoldelse af socialt, intimt og kropsligt samvær med hinanden ud fra. 'Heteronormativitet' og 'homofobi' er ikke konstante størrelser, der ikke lader sig ændre. De er historiske begreber og perspektiver, som man selvfølgelig altid skal forholde sig kritisk til.

Min analyse går den modsatte vej: En aftagende heteronormativitet og homofobi muliggør et større repertoire af lyster og samværsformer mellem mænd. En række forskellige samfundsmæssige forandringer kvalificerer denne tese. Lad mig her blot pege på ét forhold: Den gennemgående *æstetisering* og *seksualisering* af mænd i byens og billedmediernes verden betyder, at mænd i stigende grad bliver objekter for andres blikke og beskuelse – for kvinders blikke og for andre mænds blikke (Sørensen 2006;2007;2008). Den stigende æstetisering og seksualisering medvirker sammen med udligningen af materielle og sociale forskelle mellem mænd og kvinder, til at afdramatisere den mandlige heteroseksualitets problematiske forhold til 'den homoseksuelle mand' (Bech 1997;2005b). Man kan se disse forhold som udtryk for, at den tidligere tvangsorkestrerede homoseksualisering af mænds samvær og lyster for hinanden er udfordret. Den homoseksuelle skygge trænger sig mere og mere i baggrunden og giver mandsinteressen bedre udfoldelsesmuligheder.

Med andre ord: Dér hvor du sætter heteronormativitet og homofobi knytter jeg an til mandsinteressen, og det du kalder homofobi, vil jeg være åben for at se som en måde, hvorpå mandsinteressen udfolder sig – med dens forskellige former, kvaliteter, intensitet, erotisk kraft, seksuel eller ikke-seksuel. Det betyder ikke, at der ikke findes homofobi. Min pointe er, at det måske oftere og oftere – og i takt med en aftagende sociokulturel homofobi – vil være mere frugtbart at se mænds samvær i en mandsinteresse-optik. Vi vil få flere nye fortællinger om mænds socialitet. Vi kommer uden om at reproducere fortællingen om mandighedens altid allesteds underlæggende homofobi.

Lad mig uddybe min pointe om homofobi: Der er mange udsagn i forskellige kontekster, som vi ved første øjekast er tilbøjelige til at kategorisere som homofobi, fordi vi anser det for at være et skældsord, der *altid* kobler sig til 'diskursen, der udgrænser og marginaliserer homoseksuelle eller andre seksuelle minoriteter som gruppe'. Men hvis nu udsagnet ikke er sagt i en homofobisk kontekst, som McCormack (2012) påpeger, hvis det ikke er båret af had eller rettet specifikt negativt mod en eller flere personer, er det så homofobi? McCormack påpeger, at vi også må have blik for den sociale kontekst

og interaktion, hvori de forskellige ord og kategorier anvendes; hvilken sammenhæng siges ordene i, hvilke sociale spil og interaktionsformer indgår de i, og hvilken leg med ordene er der gang i. Eller sagt med en fænomenologisk-eksistentiellistisk kritik af det poststrukturalistiske syn på sprog som diskurs: sproget bruges til at sige noget i en *social kontekst* og får sin betydning gennem brugen af det i forskellige situationer (Berggren 2014). Vi må være åbne for, at ord som 'bøsse' eller 'bøsseføv' kan bruges forskelligt, har og får forskellig betydning i forskellige rum og kontekster. Når man lige stikker hovedet ind i omklædningsrummet til de mandlige fodboldspillere, kan man måske nok få indtryk af en udbredt homofobi, men måske foregår der også her, hvis vi ser nærmere efter, en mere dynamisk brug af og leg med ordene, der forskyder betydning og bevæger os væk fra en bagvedliggende uomgængelig homofobi. Sproget er ikke kun voldeligt, men har mange andre dimensioner og kan bruges både kreativt og legende gennem brug af humor, ironi, overdrivelse etc.

Disse spørgsmål om udbredelsen af homonegativitet og homofobi blandt unge bør i øvrigt blive genstand for meget mere forskning. Hovedparten af de eksisterende undersøgelser er kvantitative holdningsundersøgelser, hvor man bl.a. spørger: "Det ville være ubehageligt at sidde ved siden af en dreng i bussen, som jeg ved er bøsse" (Nielsen & Nielsen 2012) eller "Er det ok at have sex med én af sit eget køn?" (Knudsen 2007). Med den kompleksitet og mangfoldighed, der indskrives i det, vi drøfter her, er der uden tvivl behov for flere kvalitative undersøgelser, der opererer med nogle mere dynamiske, flydende kategorier og perspektiver (jf. Pedersen & Kristiansen 2003).

Mere forskning er således afgørende for, at vi kan blive skarpere på at kunne skelne bedre mellem det, du kalder "den kærlige" og "ikke-kærlige" eller "voldelige" brug af ord som "bøsseføv". Der er i øjeblikket en tendens til at se en udbredt homofobi alle steder⁵ og betragte 'det der er på spil' som *per se* voldeligt – om ikke fysisk voldeligt så i hvert fald symbolsk eller diskursivt. Det skyldes bl.a., at vi i vid udstrækning betragter unges og ikke mindst ungemænds samvær, intimitet og lyst for og med hinanden i en identitetspolitisk optik – 'hetero' eller 'homo'. Vi fastholder homoseksuelle og andre minoritetsseksualiteter i en identitetspolitisk optik – som 'svagelige', 'sårbare' og ofre for homofobi. Men måske er det tid til at forsøge sig med nye fortællestrategier og afprøve nye perspektiver, der kaster lys over – og dermed normaliserer – de mange forskellige lyster, interesser og intimitetsformer, der kan være mellem mænd.

Kære Morten

Det er med et smil på læben, at jeg ser for mig et billede af rollefordelingen i vores dialog her, hvor jeg sidder som den lettere forstokkede skeptiker, der insisterer på at tale om undertrykkelse, hierarkier og magtfulde strukturer, mens du med ja-hatten på ser muligheder, nye spændende samværsformer, kreativ leg og nydelse. Det er selvfølgelig en karikatur, men jeg vedgår mig ikke desto mindre en tendens til at gentage gammelkendte kritiske pointer, som om intet har forandret sig. Måske er det en måde at insistere på sin egen eksistensberettigelse: Hvis jeg kan argumentere for, at uretfærdighederne og undertrykkelsen stadig lever i bedste velgående, har jeg samtidig argumenteret for min egen evne til at udpege dem. Det er selvsagt uholdbart. Det er en svær balance, synes jeg. At følge med udviklingen og forny sit analytiske blik uden at miste den kritiske sans; uden at forelske sig i de seneste strømninger.

Jeg vil afslutningsvis forholde mig til din pointe om, at ”den aftagende heteronormativitet og homofobi (som vi er enige om finder sted) muliggør et større repertoire af lyster og samværsformer mellem mænd”. Det er vældig interessant. På den ene side er der åbenlyst noget om det. Enhver kan se, at gennemsnitlige teenagedrenge i dag kommer hinanden ved, både fysisk og følelsesmæssigt, på måder, der ville være blevet set skævt til for 20 år siden. På den anden side er det også min oplevelse, at den form for nedbrydning af grænser på samfundsniveau, kan medføre et behov for at opretholde dem på det personlige og kulturelle plan. Det lader til at være det, der sker i forholdet mellem mænd og kvinder – eller rettere sagt: I dyrkelsen af forskellen mellem mænd og kvinder. For det er vel ikke for meget sagt, at der finder en tiltagende ligestilling sted på mange officielle planer. Hvis vi ser på Danmark fra 1990’erne og frem, har vi haft en kvindelig nationalbankdirektør, politidirektør, biskop og statsminister. Andelen af kvinder med en erhvervskompetencegivende uddannelse er efter mange års vækst nu lige så stor – faktisk en smule større – end andelen af mænd (Beskæftigelsesministeriet 2013). Fædres andel af barselsorloven er langsomt stigende (Jul Jacobsen m.fl. 2013). Jeg bil-der mig ikke ind, at der ikke stadig er ligestillingsmæssige problemer, men vi kan nok blive enige om, at køn ikke på samme måde som for 40 år siden begrænser menneskers livsvalg. Samtidig med at kønsforskel på nogle planer gradvis udviskes, er det som om, den på andre planer dyrkes med stigende intensitet. Du har måske set den Lego-annonce fra 1981, der for et par år siden blev delt lystigt på diverse blogs og sociale medier, hvor den blev kontrasteret til nutidens lego-annoncer.



Det er blot et eksempel på dyrkelsen af kønsforskkel, som finder sted på en lang række områder. De populære BIC-kuglepenne kan nu fås til både ham og hende, og for nylig så jeg, at man i supermarkeder kan købe pasta og yoghurt i henholdsvis drenge- og pigevarianter. Kunne man ikke forestille sig, at noget lignende følger med opblødningen af det hierarkisk-dikotomiske skel mellem 'homo' og 'hetero'. At nu

hvor alle kan gifte sig og blive tv-værter og sportsstjerner uanset seksuel orientering, har bøssekortet til dels mistet sin trumf. Det er ikke længere så forfærdeligt at blive kaldt det og heller ikke nødvendigvis så hadefuldt at sige det, hvilket åbner op for nye og mere afslappede samværsformer mellem drenge og mellem mænd. Men at der samtidig med den udvikling også opstår et behov hos den enkelte (hos nogle enkelte) for at differentiere sig, for at etablere en identitet, trække nogle streger, opdele verden. Eller bliver vi bare gradvist bedre til at leve i et identitetsløst flux uden det store behov for at kategorisere og navngive?

Kære Anders

Tak for en interessant analyse. Jeg er helt enig i, at selvom de *sociale* kønsforskelle mellem kvinder og mænd er blevet udlignet set over de seneste 100 år, er kønsforskelle som sådan ikke helt væk. Særligt er de *kulturelle* kønsforskelle, som du også bemærker, blevet forstærket yderligere gennem de seneste 15 år. Den måde, man udtrykker og gestalter sit køn på – eller hvor meget og hvordan man vil være 'mand' eller 'kvinde' eller noget helt tredje – er blevet noget, man kan *gøre* på flere måder inden for forskellige normgivne rammer; kønnet *dyrkes*, og man *spiller* og *leger* med sit køn (Bordo 2000; Bech 2005a; Sørensen 2006; Graugaard 2014). Det er i høj grad den omsiggribende *æstetisering* og *seksualisering*, der er med til at forstærke de kulturelle kønsforskelle. Mennesker møder i stigende grad hinanden som fremmede, anonyme overflader – på gaden, i byen, i internettets mange rum og på skærmene – hér vurderer vi hinanden ud fra både æstetiske (smuk, grim, attraktiv mm.) og seksuelle kriterier

(har lyst til at have sex med, har ikke lyst til at have sex med mm.). Vi ser denne tendens udbredt ikke mindst i ungdomskulturen.

De kulturelle kønsforskelle iværksættes også i stigende grad i børnehøjde, og det sker uden tvivl med en række uheldige tendenser til følge. Jeg vil her dog begrænse mig til at se på betydningen af seksualiserings- og æstetiseringstendenserne for unge og voksne. Disse har nemlig ikke kun negative konsekvenser, men giver også en række muligheder. Æstetiseringen og seksualiseringen har en positiv betydning for mandsinteressens udvikling og vilkår i den senmoderne epoke. Seksualiseringen af mænds interesser for hinanden var tidligere koblet til 'den homoseksuelle' som persontype (Foucault 1976; Bech 1997). Hermed var således også givet fundamentet for både mænd og mandighedens rivaliserende modsætningsforhold til kvinder og homoseksuelle mænd. Den stigende æstetisering af mænd, som gør mandighed og mænd til genstand for nydelsesorienteret dyrkelse og udforskning, bidrager til en afdramatisering af mandighedens modsætningsfyldte forhold til den homoseksuelle og en aftagende homofobi. Det samme gør udligningen af de sociale forskelle mellem kvinder og mænd. Sociale 'kønskampe' forskyder sig til kulturelle 'kønskampe' eller 'kønsspil', hvor kvinder og mænd på mere ligeværdig vis spiller med deres køn på det erotiske område (Bech 2005a). Et tredje forhold er tendensen til udviskning af de sociokulturelle forskelle mellem 'heteroseksualitet' og 'homoseksualitet'. Ser vi på de sociale livsrum mennesker færdes i (byen, diskoteket, billedmedier, nettet), på deres livsformer (uden for ægteskabet, familien og singler) og deres seksuelle praksisser (oralsex, analsex, anonym sex, seriel monogami etc.), er der ikke længere så stor forskel mellem 'heteroseksualitet' og 'homoseksualitet' – bortset fra netop selve begærets retning (Wøldike 2007). Udviklingen mod et mere ikke-hierarkisk forhold mellem kvinder og mænd og en afdramatisering af mænds forhold til homoseksualitet åbner for det, Bech (1997; 2005b) benævner *posthomoseksuel seksualisering* af mænd for mænd, der giver plads for forskellige lyster og interesser for mænd, uden at det kaster den homoseksuelle skygge over dem.

Du spørger, om ikke opblødningen af de hierarkiske dikotomier mellem 'hetero' og 'homo' afføder nogle nye behov hos den enkelte eller nogle få (mænd) for "at differentiere sig, for at etablere en identitet, trække nogle streger, opdele verden". Mit svar er, at de har mindre og mindre grund til at orientere sig efter denne opdeling hverken som en kollektiv verdensanskuelse, personlig identitet eller begær, fordi *homoseksualiseringen* af mænd har aftagende betydning i en dansk kontekst og især blandt unge. Jeg tror snarere, at

det er reminiscenser af den tidligere så udbredte hyperheteronormativitet og homofobi, der er på spil i mandefællesskabet. Som forsker må opgaven også være at overveje, hvilke videnskabelige fortællinger det er bedst at cirkulere ud i offentligheden. Jeg vil også erindre om, at 'hyperheteronormativitet' og 'sociokulturel homofobi' er sociale kategorier og begreber, som vi jo kun skal holde liv i så længe, de peger fremad og kan medvirke til at forbedre forholdene for mennesker i denne verden. Når deres forklaringskraft aftager eller forsvinder, skal vi supplere med andre fortællinger eller se os om efter helt nye fortællinger.

Jeg tror, at det ligger fast, at den sociale verden og menneskene i den ikke kan fungere uden sociale kategorier, som er meningsfulde og skaber rammer for kommunikation, fællesskab og samliv. Sociologens opgave er at være åben for og bringe nye brugbare kategorier og perspektiver i spil. Der ligger et potentiale i det fænomenologiske sanselig-æstetiske blik på lyst, seksualitet og kønsforhold, der peger væk fra identitetspolitikens domæne, hvor man er optaget af, hvad man *er* og frem mod et perspektiv, der lægger vægt på, hvad man *får* ud af det.

Hvor fører det os så hen? Jo, når det gælder seksualitet og seksuelle præferencer er det måske efterhånden mere adækvat at tale om *smag* frem for orientering, begær eller identitet (Maffesoli 1996, 2013; Svare 2001). Og i stedet for at se 'heteroseksualitet' og 'homoseksualitet' som to forskellige identitetsbevægelser kan vi måske betragte dem som forskellige smagsfællesskaber (Wøldike 2007; Bech 2005a). Disse perspektiver indfanger naturligvis ikke alle vigtige forhold. De er ej heller uden svagheder. Styrken i den læsning, jeg har fremlagt, er, at vi får blik for de mange former, mænds lyster og interesser for hinanden kan antage – og får blik en afdramatisering og aftabuisering af unge mænds forhold til homoseksualitet som en udviklingstendens og relevant fortælling i den senmoderne epoke – og som måske træder mere frem i unge mænds omgangsformer, intimitet og fællesskabskonstruktioner i disse år.

Vi er vist enige om, at det er både interessant og relevant at gå videre med at undersøge det nærmere. Vi er også enige om, at unge mænds sociale omgangsformer og intimitet er et langt mere komplekst og flertydigt felt end forskningen har afdækket. En undersøgelse af dette fænomen kræver flere perspektiver og dimensioner, hvor man på den ene side er sensitiv over for nye tendenser og strømninger i ungdomskulturens og skole- og uddannelseslivets dynamiske socialitets- og intimitetsformer – også dem på de sociale medier, og samtidig har blik for hierarki og homofobi i de rammer, hvori unges hver-

dagsliv udfolder sig. Dermed er der også lagt op til en dialog mellem forskellige tilgange, metoder og teoridannelser, som kan kvalificere den fremtidige be-
lysning af unge mænds samvær og intimitet.

Noter

1. De to forfatters dialog om "Mikkels pik" indledtes med debatartiklen "*Kan heteroseksuelle mænd ikke slikke pik uden at være homoseksuelle?*" udgivet på webmagasinerne www.friktion.dk og www.uroijernet.dk (Rasmussen & Wøldike 2014).
2. Med min brug af termen autoetnografi sigter jeg til den kvalitative skrive- og forskningsmetode, hvor forskeren inddrager personlige erfaringer og følelser i tolkningen af en social og kulturel kontekst, som i det her tilfælde er mandefællesskabet.
3. Jeg trækker i min gennemgang her på Bech 2005a; Heinskou 2013; Berggren 2014.
4. I programmet "Når kammerater kysser og krammer" berettes om nye intime kropsligheder og samværsformer mellem unge mænd i Danmark. DR-klubværelset, maj 2013.
5. Et eksempel på dette er Vivi Jelstrup, forperson i LGBT Danmark udtalelse: "Jeg tror ikke, at det er tilfældigt, at det hyppigst brugte skældsord i danske skolegårde er "bøsserøv" (Jelstrup 2013)

Referencer

- Barthes, R. (1977a). The Grain of the Voice. *Image – Music – Text: Essays*. London: Fontana.
- Barthes, R. (1977b). The Third Meaning. Research Notes on Some Eisenstein Stills. *Image – Music – Text. Essays*. London: Fontana.
- Bech, H. (1996). Mandslængsel: Hankøn i moderne samfund. *Dansk Sociologi*. 7(3), 31–46.
- Bech, H. (1997). *When Men Meet: Homosexuality and Modernity*. Cambridge: Polity & Chicago: University of Chicago Press.
- Bech, H. (1999). *Fritids verden: Studier i modernitet, mandighed og homoseksualitet*. København: Forlaget Sociologi.
- Bech, H. (2002). Det onde i Danmark. *Dansk Sociologi* 13 (3), 49–74.
- Bech, H. (2005a). *Kvinder og mænd*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Bech, H. (2005b). Hierarki, dikotomi etc.: Om den store fortælling om køn, seksualitet, etnicitet osv., samt om nogle mulige mellemstore alternativer. I: Bech, H. og Sørensen, A.S. (red.), *Kultur på kryds og tværs*. Århus: Forlaget Klim.
- Bech, H. (2009). *Seksualitetsforskning. En introduktion*. Skriftrækken Seksua-

- liteter, 1. København: Center for Seksualitetsforskning.
- Berggren, K. (2014). Sticky Masculinity. Post-structuralism, Phenomenology and Subjectivity in Critical Studies on Men. *Men and masculinities*, 17(3), 232–252.
- Beskæftigelsesministeriet (2013). *Kvinder og mænd på arbejdsmarkedet 2012*. Hentet fra http://bm.dk/upload/BEM/Konjunktur_og_arbejdsmarked_uge_4_2013.pdf
- Bordo, S. (2000). *Mandekroppen*. København: Tiderne Skifter.
- Bourdieu, P. (1998). *Den maskuline dominans*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Butler, J. (1990). *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. New York and London: Routledge.
- Butler, J. (1993). *Bodies that matter. On the discursive limits of "sex"*. New York and London: Routledge.
- Connell, R.W. (1995). *Masculinities*. Cambridge & Oxford: Polity Press.
- Foucault, M. (2006). *Seksualitetens historie I: Viljen til viden*. København: Det lille forlag.
- Foucault, M. (1992). *The Use of Pleasure. The history of Sexuality. Vol. II*. London: Penguin Books.
- Graugaard, C. (2010). Vokseværker: Signalement af unge danskeres seksuelle liv. *Psyko & Logos*, 31, 232–256.
- Graugaard, C. (2014). Kønslivskamæleoner. I: Heinskou, M.B. & Wøldike, M.E. (red.), *Byen og blikkets lyst. Festskrift til Henning Bech*. København: Center for Seksualitetsforskning, særudgivelse.
- Graugaard, C., Giraldis, A., Frisch, M. (2014). Sundhed og trivsel blandt LGBT-personer. *Månedsskrift for Almen praksis*, 92(9), 735–743.
- Heinskou, M.B. (2010). *En kompleks affære. Anmeldte voldtægter i Danmark*. Ph.d.-afhandling. Sociologisk Institut, Københavns Universitet.
- Heinskou, M.B. (2013). Køn og samfund. I: Andersen, H. & L.B. Kaspersen (red.), *Klassisk og moderne samfundsteori*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Jelstrup, V. (2013, 24. august). Jeg er ikke stærk nok til at blive kaldt klam af et barn. *Dagbladet Information*. Hentet fra <http://www.information.dk/469981>
- Kimmel, M.S. (1994): Masculinity as Homophobia: Fear, Shame and Silence in the Construction of Gender Identity. I: Brod, H. & Kaufman, M. (eds.), *Research on Men and Masculinities Series: Theorizing Masculinities*,

- Thousand Oaks: Sage Publications.
- Knudsen, L. (2007). *Ung2006. 15–24-åriges seksualitet – viden, holdninger og adfærd*. København: Sundhedsstyrelsen.
- Maffesoli, M. (1996). *The Time of the Tribes: The Decline of Individualism in Mass Society*. London: Sage publications.
- Maffesoli, M. (2012). Erotic knowledge. *Secessio*, 1(2). www.secessio.com.
- Maffesoli, M. (2013). To Each his Tribe: From Contract to Pact. *Secessio*, 2(1), www.secessio.com.
- McCormack, M. (2012). *The Declining Significance of Homophobia: How Teenage Boys are Redefining Masculinity and Heterosexuality*. Oxford: Oxford University Press.
- Nielsen, M.H. & Nielsen, S.D. (2012). *Ukært barn har mange navne. En spørgeskemaundersøgelse om unges holdninger til homoseksualitet*. kandidatspeciale, Sociologi, Aalborg Universitet.
- Overå, S. (2012). *Kjøn – Barndom – skoleliv: Faglige og sociale inkluderings- og ekskluderingsprocesser i barneskolen*. Ph.d.-afhandling, Sosialantropologisk Institutt, Oslo Universitet.
- Pedersen, W. & Kristiansen, H.W. (2003). Å gøre det, å føle det og å være det. Homoseksualitet i det seinmoderne. *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, 44(41), 3–36.
- Rasmussen, A.H. (2012). *Mikkels pik. En beretning om venskab og kønsorganer*. København: Zetland.
- Rasmussen, A.H. (2013, 9. November). Jeg er ikke tiltrukket af ham – jeg elsker ham. *Dagbladet Information*. Hentet fra <http://www.information.dk/477927>
- Rasmussen, A.H. & Wøldike, M.E. (2014, 31. maj). Kan heteroseksuelle mænd ikke slikke pik uden at være homoseksuelle? *Friktion. Magasin for køn, krop og kultur*. Hentet fra <http://friktionmagasin.dk/?p=906>. Senere også udgivet på bloggen *Uro i jernet. Debat om mænd og mandlig seksualitet*, www.uroijernet.dk hentet fra <http://www.uroijernet.dk/maskulinitet/kan-heteroseksuelle-maend-slikke-pik/>
- Rosenberg, T. (2007). Queerfeminisme/Introduktion. I: Søndergaard, D.M. *Feministiske tænkere. En tekstsamling*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Schiermer, B. (2013). Fænomenologiske begyndelser. I: Schiermer, B. (red.). *Fænomenologi. Teorier og Metoder*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Sedgwick, E.K. (1985). *Between Men. English Literature and Male Homosocial Desire*. New York: Columbia University Press.

- Svare, Helge (2001). Homoseksualitet mellom biologi og kultur: Et filosofisk blikk på essensialisme og konstruktivisme. I: Brantsæter, M.C., Eikvam T. & Kjær, R (red.). *Norsk Homoforskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sørensen, N.U. (2006). Bare billeder? Konstruktion af køn, kroppe og seksualiteter i unge drenges brug af pornografi og mainstreamet pornografi. I: Sørensen, A.D. & Knudsen, S.V., *Unge, køn og pornografi i Norden. Kvalitative studier*. København: Nordisk Ministerråd.
- Sørensen, N.U. (2007). Detours for Heterosexuality – Young Boys viewing Male Bodies in Pornography. I: Knudsen, S.V., Löfgren-Mårtenson & Månsson, S.A. (eds.), *Generation Porn? Youth, Gender and Pornography*. København: Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag.
- Sørensen, N.U. (2008). Dodges for Heterosexuality – Young Boys Viewing Male Bodies in Pornography. *Kvinder, Køn & Forskning*, 17(1–2), 7–19.
- Thagaard, T. (2003). *Systematik og indlevelse. En indføring i kvalitativ metode*. København: Akademisk Forlag.
- Tutenges, S. (2009). Dionysos på Sorbonne. *Stof*, 12, 56–57.
- Wøldike, M.E. (2007). Kvinders smag for mænd, mænds smag for kvinder. Heteroseksualitet som smagsfællesskab. *Kvinder, Køn & Forskning*. 16(4), 9–20.
- Wøldike, M.E. (2014). Om senmoderne mandsinteresser ude af den homoseksuelle skygge. I: Heinskou, M.B. & Wøldike, M.E. (red.), *Byen og blikkets lyst. Festskrift til Henning Bech*. København: Center for Seksualitetsforskning, særudgivelse.
- Når kammerater kysser og krammer. DR-Klubværelset (maj 2013). Hentet fra <http://www.dr.dk/P1/Klubvaerelset/Udsendelser/2013/05/15135433.htm>

Summary

The article explores the conditions of intimacy and sociality between young men in a late modern Danish context. The article takes its point of departure in the narrative *Mikkels pik. En beretning om venskab og kønsorganer*, where one of the authors has described how a group of his male friends sometimes shows a lustful enthusiasm with one of the group member's male organ, and interact with it, when they socialize. In the article, which takes the form of an email correspondence, the two authors discuss whether the homosociality in the group of the male friends – and between men in a general – are today condi-

tioned by a severe heteronormativity and homophobia or whether this regime is diminishing because of a more de-dramatized opinion towards homosexuality. Suggesting a new and a broader perspective on pleasure and interests between men, the other author argues for a sensuous-phenomenological approach, which is maybe more sensitive of the changing conditions of young men's sociality and intimacy. Finally, the article puts forward a need for multifarious perspectives and more research in terms of critically examining the contemporary complexity in young men's homosociality and intimacy.

Keywords: Pleasure, masculinity, homosociality, homophobia